

Posudek diplomové práce

Autor práce: Petr Dolenský

Název práce: Fenomenologie pohybu v náboženských rituálech. Příspěvek k liturgické antropologii

Práce Petra Dolenského se zabývá funkcí tělesnosti ve vztahu ke křesťanské (zejména protestantské) liturgii. Práce má přehlednou strukturu a zřetelně stanovený cíl. Úvodní část práce konstatuje neuspokojivé pojetí vztahu tělesné a netělesné stránky člověka v rámci křesťanských, zejména protestantských bohoslužeb. Chápání liturgických gest pouze jako odpovědi na zvěstované slovo, případně jako vnějšího výrazu vnitřních postojů a hnutí, je podle něj neadekvátní, z antropologického hlediska chybné, stejně jako celkový nedostatek prostoru pro tělesné projevy v rámci bohoslužeb, tedy participaci těla na bohoslužebném dění.

Tuto disproporci chce Dolenský korigovat prostřednictvím relevantních antropologických analýz tělesnosti, pohybu, gest, tance a rituálního chování člověka. Rozhodující perspektivou je autorovi fenomenologie tělesnosti (Merleau Ponty, Patočka, B. Waldenfels atd.), jí věnuje stěžejní část práce, zohledňuje ovšem relevantní údaje dalších disciplín, které tematizují zkoumanou problematiku (sociální psychologie, kulturní antropologie atd.) Průběžně zároveň odkazuje k teologickým studiím o funkci tělesných pohybů a gest v liturgii a uvádí tak obecně antropologická pozorování do teologických souvislostí.

V závěrečné části (která spolu s částí úvodní tvoří celkové teologické zarámování práce) nabízí teologickou reflexi fenomenologických analýz a ukazuje možné cesty aplikace v křesťanské liturgice.

Je třeba ocenit autorovu odvahu vykročit „nevyšlapanou cestou“, a to jak volbou tématu (které zůstává stále do značné míry „polem neoraným“), tak i volbou metody: jedná se o pokus teologicky zhodnotit obecně antropologická pozorování ohledně vztahu tělesné a netělesné roviny lidství. Domnívám se, že se mu práce po metodické stránce podařila a že jeho závěry mají teologickou relevanci.

Práci bych vytkl ne příliš šťastnou a přesnou formulaci ověřované hypotézy : „pohyb není pouhou reakcí na víru ze slova, nýbrž jejím antropologickým předpokladem“. První část je jasná, týká se obvyklého (tradičního) pojetí. Ovšem co znamená, že pohyb je „antropologickým předpokladem víry“, je poněkud nejasné (i když z textu práce je více méně zřetelné, co má autor na mysli). Slovo **předpoklad** nevyjadřuje adekvátně a srozumitelně vztah mezi vírou a pohybem, a to ani z hlediska autorovy (přesvědčivé) argumentace. (Vzata – zlomyslně - do důsledků by autorova formulace znamenala, že člověk upoutaný na lůžko nemůže věřit). Pokud jde v ověřované hypotéze o to, že (zda) pohyb, resp. tělesnost, je od počátku bytostnou součástí (nebo spíše dimenzí) víry, nikoli pouhým sekundárním, odmyslitelným vnějším projevem dění v lidském nitru, byla by vhodnější jiná slovní formulace.

Název práce je poněkud široký (rozhodně práce netematizuje a nepojednává „celou“ fenomenologii pohybu v náboženských rituálech), až v podtitulu je upřesněno teologické zarámování práce, které je z hlediska autorova záměru a hermeneutického postupu rozhodující. Práce vykazuje po formální stránce značnou nedbalost (nadpis na posledním řádku, prázdná místa v textu, nekvalitní sazba atd.), ne všechny chyby (kolísání v psaní malých a velkých písmen v nadpisech a poznámkách pod čarou atd.) a nekonzistence byly (ve srovnání s předchozími verzemi textu) odstraněny.

Závěrem shrnuji: velmi oceňuji autorovu odvahu ve volbě tématu, v užití netradiční metody, s problematikou se vyrovnal přesvědčivě a stanovený cíl splnil. Má-li ovšem těžištěm autorovy argumentace být fenomenologie pohybu v pojetí Merleau Pontyho, Patočky a B. Waldenfelse (viz Úvod, str. 1), jsou relevantní práce těchto filosofů zpracovány nedostatečně (jedna Patočkova – ač nejrelevantnější - studie, nic od Merleau Pontyho atd.).

Navržené hodnocení: B až C

leden 2007

Pavel Hošek